
TRAKTATI I LISBONËS DHE NDRYSHIMET INSTITUCIONALE TË BASHKIMIT EVROPIAN

ABDULLA AZIZI

Universiteti i Evropës Juglindore, Rr. Ilindenska pn. Tetovë, 1200, R. E MAQEDONISË
Email: a.azizi@seeu.edu.mk

AKTET IV, 4: 587 - 597, 2011

Fjale kyce: Traktati i Lisbonës, institucionet e BE-së..

HYRJE

Ky punim gjen bazën në Traktatin e Lisbonës, i cili paraqet një përpjekje për të kapërcyer mangësitë në funksionimin e traktateve themeluese të mëparshme të Komuniteteve dhe Bashkimit Evropian. Njëherit, i njëjti llogaritet si vazhdimësi e punës kërkimore të mëparshme dhe si udhërefyese për punonjësit shkencor që kanë për objekt studimi proceset euro-integruese.

Edhe pse në aspektin formal-juridik nuk e ka fuqinë e Kushtetutës, me Traktatin e Lisbonës BE-ja stabilizohet në plan afatgjatë, si strukturë baraspeshe e sovranitetit të ndarë nacional dhe mbi-nacional.

Traktati i Lisbonës parasheh autorizime të reja për Bashkimin Evropian, në veçanti për vetë institucionet e saja. Ai synon që përmes dispozitave të tij të ofrojë mundësi më të mira për veprim të institucioneve të BE-së.

Traktati reformues i Lisbonës, vendosi themelet për një sistem institucional më të qëndrueshëm, i cili do të mundësojë vendimmarrje më të suksesshme, në mënyrë më transparente, me kontroll më të mirë demokratik. Ai parashikon disa ndryshime institucionale, veçanërisht ndryshime në: procesin e vendimmarrjes, Këshillin e BE-së, Këshillin Evropian, përbërjen e Parlamentit Evropian, Gjykatën e drejtësisë etj.

Ky punim përqendrohet në dispozitat për ndryshim dhe plotësim të Traktatit të BE-së

(Nicës) dhe Traktatin mbi funksionimin e BE-së (Lisbonës).

1. Risitë në Traktatin e Lisbonës dhe ndryshimet e përgjithësuara në traktatate e mëparshme mbi Bashkimin Evropian

Meqenëse Kushtetuta e BE-së nuk ishte ratifikuar, për shkak të refuzimit të saj në referendum nga qytetarët e Francës dhe të Holandës, krerët e shteteve dhe qeverive të shteteve anëtare të BE-së, tentuan që t'i japin fund krizës institucionale duke nënshkruar Traktatin e Lisbonës më 13 Dhjetor 2007. Në Traktatin e Lisbonës, ndryshimet më tepër përqendroheshin në thjeshtëzimin e procesit të menaxhimit dhe vendimmarrjes në BE.

Me nënshkrimin e "Traktatit të Lisbonës" shtetet anëtare të BE-së ranë dakord jo vetëm që të thjeshtëzonin procesin e menaxhimit dhe vendimmarrjes, por hapen dhe rrugët për pranimin e anëtarëve të rinj.

Me Traktatin e Lisbonës, i cili hyri në fuqi pas ratifikimit nga shtetet anëtare më 1 dhjetor 2009, BE-ja u bë me Kryetar me një mandat 2.5 vjeçarë, me të cilin zëvendësoi sistemin e kryesimit të rotacionit 6 mujorë.

Në të ardhmen vendimet do të merren me shumicë votash, e jo njëzëri (unanim) si deri më tani. Konsensus i të gjithë shteteve anëtare do të kërkohet vetëm në politikën e përbashkët të

jashtme, mbrojtjen, çështjet sociale, tatimet dhe kulturën.

Edhe pse në aspektin formalo-juridik nuk e ka fuqinë e Kushtetutës, me Traktatin e Lisbonës BE-ja stabilizohet në plan afatgjatë, si strukturë baraspeshe e sovranitetit të ndarë nacional dhe mbi-nacional.

Traktati lë të hapur mundësinë që në të ardhmen BE-ja të kalojë në federatë Evropiane me pushtet më të centralizuar politiko-ekonomike dhe ushtarake.

Ky dokument dallon nga ato të mëparshmit për shkak të risive që parashikon:

- më tepër transparencë dhe demokraci: Konkretisht parashikon që të paktën 1 milion qytetarë të BE-së pa marrë parasysh nëse janë të një apo më tepër shteteve anëtare t'i propozojnë Komisionit në bazë të iniciativës qytetare propozimin e tyre politik dhe në këtë mënyrë të marrin pjesë në krijimin e legjislacionit të BE-së;
- më tepër efikasitet: vendimet do të bazohen në sistemin e shumicës së dyfishtë prej vitit 2014. Kështu, që të merret një vendim, do të duhet të ketë përkrahjen e të paktën 55% të shteteve anëtare dhe të paktën 65% të popullatës evropiane;
- më tepër të drejta: Konventa për të drejtat themelore e vitit 2000 tani do të ketë fuqi obliguese dhe do të paraqesë mbrojtje të të drejtave themelore të njeriut. Traktati parashikon që, të drejtat e përcaktuara në Konventën për të Drejtat Themelore duhet të respektohen nga institucionet dhe nga shtetet anëtare. Konventa mbulon të drejtat si vijon; të drejtat individuale lidhur me dinjitetin, lirinë, barazinë dhe solidaritetin, të drejtat lidhur me statusin e qytetarisë (shtetësisë) së BE-së dhe drejtësinë. Në këtë drejtim, Gjykata e Drejtësisë ngarkohet të zbatojë në mënyrë konkrete, dispozitat e Konventës të cilat janë pjesë përbërëse e Traktatit të Lisbonës;
- më tepër ndikim ndërkombëtar: BE do të përforcojë fuqinë e saj negociuese dhe do t'a bëjë atë më efikase në skenën botërore përmes posti të ri-Përfaqësues i Lartë për Politikën e Jashtme dhe Sigurinë. Ai duhet të sigurojë konsistencën/përputhshmërinë e marrëdhënieve

të BE-së me shtetet e tjera dhe organizatat ndërkombëtare. Ai do të ketë rol të dyfishtë: do të përfaqësojë Këshillin për politikën e përbashkët të jashtme dhe të sigurisë, dhe do të jetë nënkryetar i Komisionit Evropian (komisionar për marrëdhënie me jashtë), duke udhëhequr politikën e jashtme dhe të sigurisë si dhe, do të drejtojë mbledhjet periodike të ministrave të jashtëm të shteteve anëtare të BE-së.

Një risi, të përcaktuar në Traktatin e Lisbonës, paraqet edhe *përfshirja e Parlamenteve nacionale në procesin e vendimmarrjes*. Kjo nënkupton rritjen e demokracisë në BE. Ndryshimet kryesore rreth kësaj çështje sipas Traktatit të Lisbonës janë si vijon:

- dokumentet konsultative të Komisionit duhet t'iu dorëzohen parlamenteve nacionale;
  - propozim-aktet legjislative duhet t'iu dorëzohen parlamenteve nacionale në të njëjtin moment kur propozimet i dorëzohen Parlamentit Evropian dhe Këshillit;
  - e drejta e parlamenteve nacionale mund të diktojë qëndrim kundër propozim/aktit legjislativ (pra, të bjerë ndesh me propozim/aktin evropian);
  - brenda 8 javësh, çdo Parlament Nacional mund të refuzojë propozim/legjislacionin në bazë të shkëljes së subsidiaritetit;
  - nëse kundërshtimi përkrahet nga të paktën 1/3 e Parlamenteve Nacionale, atëherë propozimi duhet rishikuar;
  - nëse Komisioni Evropian dëshiron të mbrojë propozimin, ai duhet të japë arsye për këtë;
  - nëse kundërshtimi është përkrahur nga shumica e Parlamenteve Nacionale, Komisioni Evropian duhet të vërtetojë së propozimi i tij tërhiqet për shkak të opinionit të arsyeshëm, i cili do t'i dorëzohet Këshillit dhe Parlamentit Evropian, që më pas do të vendos për çështjen.
- Fakti që Traktati ka shënuar risi të mëdha institucionale, të cilat e bëjnë Unionin më të fuqishëm dhe më efikas, nuk do të thotë se shkojnë në dëm të shteteve anëtare, pasi relacionet mes shteteve anëtare dhe Unionit mbeten të pandryshuara dhe çdo modifikim i rëndësishëm i traktateve do të duhet të vendoset dhe ratifikohet nga çdo shtet anëtarë, për të cilin

duhet arritur konsensus. Së dyti, ekziston një detyrim eksplisit i Unionit që në të gjitha veprimet e tij, të respektojë identitetin nacional të shteteve anëtare.

Për sa i përket zgjerimit, me Traktatin e Lisbonës kriteret për anëtarësim nuk janë përcaktuar në mënyrë strikte, por në nenin 49 theksohen "kriteret për përshtatshmëri për anëtarësim" të përcaktuara nga Këshilli Evropian. Aplikimi për anëtarësim do të dorëzohet në Këshill, i cili do të vendos më pas, me konsensus. Shteti aplikues duhet të informojë Parlamentin Evropian dhe parlamentet nacionale të shteteve anëtare edhe pse ato, nuk kanë rol vendimtar.

Për herë të parë që nga ekzistimi i BE-së parashikohet mundësia e lëshimit të anëtarësisë apo daljes nga BE-ja. Çështjet lidhur me këtë, diskutohen nga shteti që kërkon një gjë të tillë, ndërsa Këshilli vendos me shumicë të kualifikuar. Nëse shteti, pas një kohe të caktuar dëshiron përsëri të anëtarësohet në BE, do të duhet përsëri të rifillojë procedurën e zakonshme për anëtarësim, që nënkupton përveç kërkesës së re, edhe plotësimin e kushteve të reja që kërkohen për anëtarët e rinj (kushtet mund të ndryshojnë nga ato kur shteti, ka qenë anëtarësuar për herë të parë në BE).

Traktati reformues i Lisbonës, i jep Unionit fuqi më të madhe në marrëdhëniet me jashtë, ndërsa qytetarëve të BE-së që udhëtojnë në vendet e treta, iu mundëson ndihmë më të madhe praktike konsullore dhe diplomatike.

Traktati i Lisbonës për herë të parë parashikon dispozita mbi ndryshimet klimaterike (neni 174), dhe politikën energjetike (176 A). Në pjesën mbi energjinë, ai parashikon funksionimin e pandërprerë të tregut energjetik, veçanërisht në furnizim, promovimin e efikasitetit në shfrytëzimin dhe kursimin e energjisë, si dhe aktivitetet në zhvillimin e formave të reja dhe të ripërtërishme të energjisë. Theksohet se një nga objektivat e Unionit është që të punojë për një zhvillim të qëndrueshëm në nivel evropian, veçanërisht për mbrojtjen dhe përmirësimin në shkallë të lartë të cilësisë së mjedisit jetësorë. Mjedi i jetësorë është një nga sferat ku Komisioni, i ndan kompetencat me shtetet

anëtare. Kur Unioni ndërhyt në këtë fushë, duhet të kontribuojë në objektivat e caktuara: mirëmbajtjen, mbrojtjen dhe përmirësimin e cilësisë së mjedisit jetësor, ruajtjen e shëndetit të njerëzve, promovimin e shfrytëzimit racional të resurseve natyrore, promovimin e masave në nivel ndërkombëtarë për ballafaqim me problemet botërore dhe rajonale në mjedisin jetësorë, përmirësimin e luftës kundër ndryshimeve klimaterike etj.

Në qendër të prioritetëve, Traktati i Lisbonës parashikon lirinë, drejtësinë dhe sigurinë. BE-ja do të ballafaqohet me grupet kriminale të cilat merren me trafikun e qenieve njerëzore, do të përkrahë aktivitetet lidhur me parandalimin e kriminalitetit, dhe do të ndihmojë luftën kundër terrorizmit.

Po ashtu, Traktati i Lisbonës përmban klauzolën e solidaritetit, sipas së cilës Unioni dhe shtetet anëtare do të veprojnë bashkërisht në frymën e solidaritetit nëse ndonjë shtet anëtarë bëhet 'viktimë' e ndonjë sulmi terrorist ose fatkeqësive natyrore (neni 188 R).

Këto risi do të mundësojnë që Unioni të zbatojë sa më shpejt politikën e tij dhe të sigurojë parakushte për rritje ekonomike dhe konkurrencë të ndershme; të përmirësojë situatën me hapje vendesh të reja pune dhe kushte sociale, të rrisë sigurinë personale dhe kolektive; të promovojë një mjedi më të mirë jetësorë dhe kushte më të mira në shëndetësi; zhvillim të kohezionit dhe solidaritetit mes shteteve anëtare; zhvillim shkencor dhe teknologjik; dhe së fundi të përmirësojë aftësinë për të vepruar në arenën ndërkombëtare.

2. Ndryshimet institucionale me Traktatin e Lisbonës

Traktati reformues i Lisbonës, vendosi themelet për një sistem institucional më të qëndrueshëm, i cili do të mundësojë vendimmarrje më të suksesshme, në mënyrë më transparente, me kontroll më të mirë demokratik. Ai parashikon disa ndryshime institucionale.

2.1 Parlamenti Evropian

Sipas Traktatit të Lisbonës, përbërja e Parlamentit Evropian është përcaktuar e tillë (750 deputetë +1 kryetar) dhe është bërë shpërndarje e rishikuar e vendeve ulëse (proporcionaliteti degresiv, pragu minimal 6 dhe ai maksimal 96 i deputetëve për shtetet anëtare). Shpërndarja e saktë pritet të vendoset nga Këshilli Evropian [neni 14(2)].

Deri tani, Parlamenti ka miratuar legjislacionin bashkërisht (në bazë të procedurës së bashkë-vendosjes) me Këshillin në shumë sfera (p.sh: mbrojtjen e konsumatorëve, çështjet e ambientit), ndërsa në fusha të tjera, është konsultuar nga Këshilli. Deri përpara Traktatit të Lisbonës, Parlamenti dhe Këshilli kishin pasur fuqi të përbashkët vendimmarrëse mbi buxhetin e BE-së, mirëpo Këshilli ka pasur fjalën e fundit për disa shpenzime. Parlamenti po ashtu, ka pasur disa funksione mbikëqyrëse mbi Komisionin Evropian.

Kompetencat e PE-së ishin rritur në mënyrë permanente edhe në Traktatin për themelimin e kushtetutës së Evropës, gjë kjo që u pasqyrua edhe në Traktatin reformues të Lisbonës. Ky i fundit, me dispozitat e tij e afroi PE-në për nga fuqia ligjvënëse me Këshillin, pasi procedura e bashkë-vendosjes gjithnjë e më tepër transformohej në procedurë të rëndomtë të miratimit të akteve legjislative të BE-së.

Fuqia më e madhe ndërhyrëse i është njohur Parlamentit nga konsultimi, me miratimin e dispozitave të ndryshueshme, aprovimi i kornizës financiare shumëvjeçare, pezullimi i disa të drejtave të shteteve anëtare në rast të shkeljes së vlerave të Unionit, zgjerimi i kompetencave për veprim në marrëveshjet ndërkombëtare etj.

Në mënyrë të përgjithësuar, Traktati i Lisbonës zgjeron rolin e Parlamentit përmes përdorimit më të madh të procedurës së rregullt legjislative dhe në suaza të procedurës së veçantë legjislative, ku kërkohet pëlqim i Parlamentit dhe jo konsultim [nenet 19(1) dhe 351].

Përfundimisht, Parlamenti Evropian tani do të konsultohet në fushat si: mbrojtja diplomatike dhe konsullore e qytetarëve të Unionit, regjimi gjuhësor i titujve mbi pronësinë intelektuale,

pasaportat dhe dokumentet e tjera për identifikim etj.

Është evident zgjerimi i procedurës së bashkë-vendosjes midis Parlamentit dhe Këshillit pothuajse në të gjitha sferat e veprimit, për të cilat Këshilli vendos me shumicë të kualifikuar votash. Në Traktatin e Lisbonës numërohen mbi 40 sfera të reja nga të cilat pjesa më e madhe janë sfera ekzistuese të ndryshuara me procedurën e bashkë-vendosjes, ndërsa 13 janë sfera të reja që për herë të parë janë vënë në procedurë të bashkë-vendosjes (si p.sh: liria; siguria dhe drejtësia; procedura e azilit, migracionit, bashkëpunimi gjyqësor për çështjet penale; rregullat minimale për përcaktimit të dënimeve në sferën e krimit të organizuar; masat për parandalimin e krimit; EURO-JUST (drejtësia evropiane); bashkëpunimi policor; EUROPOL dhe mbrojtja e qytetarëve). Ndryshime të rëndësishme janë bërë edhe në sferën e politikës bujqësore dhe tregtinë e jashtme, mirëpo akoma mund të vërehen përjashtime të caktuara nga rregulli i bashkë-vendosjes.

Megjithatë, është fakt se Traktati i Lisbonës rriti kapacitetin legjislativ të PE-së, mirëpo se sa do të arrijë t'i përgjigjet sfidave të parashtruara në të, mbetet për t'u parë. Në këtë drejtim, do të ishte i nevojshëm një konsolidim i brendshëm dhe riorganizim i vetë Parlamentit, posaçërisht në funksionimin e komiteteve të përhershme dhe hapjen e nën-komiteteve të reja, racionalizimin e kohës së shfrytëzuar në seancat plenare etj. Në veçanti, Komiteti për të drejtat, liritë dhe punët e brendshme do të duhet të ndryshojë natyrën e punës për shkak të zgjerimit të procedurës së bashkë-vendosjes dhe shumicës së kualifikuar në sferën e drejtësisë dhe sigurisë.

Fatkeqësisht, Traktati i Lisbonës nuk parashikon të drejtën e iniciativës ligjvënëse Parlamentit Evropian (Komisioni mban akoma të drejtën ekskluzive të iniciativës ligjore si element i balancimit institucional). Roli i PE-së do të përmirësohet në drejtim të ngritjes së mbikëqyrjes institucionale ndaj Komisionit dhe trupave të tij punues, procedurë kjo e cila mund të zbatohet atëherë kur Komisioni do të vendosë që të ndryshojë, plotësojë apo anulojë elementet

jo qenësore të ndonjë instrumenti të miratuar në procedurën e bashkë-vendosjes. D.m.th, çdo herë ku Komisioni sipas procedurës së tij rregullatore do të lejojë masa të propozuara nga ndonjë organ kompetent i tij, do të duhet që ato t'i dorëzohen Këshillit dhe Parlamentit, të cilët në afat prej 3 muajsh, duhet t'i shqyrtojnë dhe t'i kundërshtojnë propozim-masat nëse vërejnë se ato e tejkalojnë fuqinë e parashikuar në instrumentin kryesor, ose me to nuk respektohet parimi i subsidiaritetit dhe proporcionalitetit.

Kësisoj, Këshilli mund të veprojë me 2/3 e shumicës, ndërsa Parlamenti me shumicë votash, dhe nëse paraqiten opinione të kundërta, propozim-masat duhet të miratohen nga Komisioni. E drejta e PE-së që me shumicë votash të kundërshtojë propozim-tekstin e caktuar ose masën e parashtruar nga Komisioni, i ngjan vetos ose frenimit në procesin e vendimmarrjes, mirëpo zbatimi i drejtë i procedurës së mbikëqyrjes mund të çojë në ngritjen dhe përmirësimin e aktiviteteve të Parlamentit.

Ndryshimet në rolin e Parlamentit Evropian, me Traktatin e Lisbonës, kanë të bëjnë me fuqinë e përforcuar të tij, përsa i përket legjislationit, buxhetit dhe kontrollit politik:

- *në fushën legjislative*, Traktati i Lisbonës shënon zgjerim të procedurës legjislative të bashkë-vendosjes (Parlamenti dhe Këshilli i Ministrave) në mbi 40 fusha të reja. Kjo procedurë i jep Parlamentit, fuqi legjislative që krahasohet me atë të Këshillit të Ministrave. Kjo procedurë aplikohet kryesisht në fushën e kompetencave të deritanishme të BE-së (tregu i përbashkët dhe menaxhimi ekonomik) dhe disa kompetenca të reja që i janë dhënë. Në rast të fundit, duhet theksuar se fuqia ligjvënëse e Parlamentit Evropian fokusohet në kontrollin e personave në kufij, masat për menaxhimin e marrjes dhe procesimin e azil-kërkuesve, luftën kundër emigrimit të paligjshëm. Po ashtu, zgjerohet edhe fuqia legjislative, si rezultat i zgjerimit të procedurës për bashkë-vendosje dhe influencës së rritur në procedurën buxhetore (neni 314).

- *në fushën buxhetore*, Parlamentit Evropian i është dhënë e drejtë e barabartë vendimmarrjeje sikurse edhe Këshillit të Ministrave, sidomos

përsa i përket aprovimit të buxhetit vjetor në tërësi (ndërsa deri tani Këshilli ka pasur fjalën e fundit në të ashtuquajturat 'shpenzime të detyrueshme' që përfaqësojnë pjesën më të madhe të buxhetit të BE-së, veçanërisht shpenzimet bujqësore). Parlamenti dhe Këshilli i Ministrave, tani kanë fuqi të përbashkët vendimmarrëse mbi buxhetin e BE-së, në tërësi. Procedura e bashkë-vendosjes i ka dhënë rol ekuivalent Parlamentit dhe Këshillit. Po ashtu, roli është zgjeruar në pjesën më të madhe të fushave që votohen me shumicë të kualifikuar. Riemërtimi si "procedurë e rregullt legjislative" konfirmuan rolin e tij qendror në procesin e vendimmarrjes. Roli i Parlamentit po ashtu është përforcuar, dhe në këtë drejtim ka fuqi të barabartë vendimmarrëse me Këshillin, me të cilën e rrënon "fjalën e fundit" të Këshillit si e drejtë e posaçme mbi shpenzimet e detyrueshme (veçanërisht, për politikën e përbashkët bujqësore).

Përsa i përket fuqisë buxhetore të Parlamentit, sipas nenit 268 dhe 279 b të Traktatit të Lisbonës, kjo i besohet plotësisht Parlamentit sipas procedurës së bashkë-vendosjes. Kësisoj, Parlamenti do të ketë të drejtë të vendosë për të gjitha kategoritë e shpenzimeve buxhetore që paraqesin gjithashtu rritje të dukshme të fuqisë së tij. Nga ana tjetër, Parlamenti do të ketë obligim të prezantojë kornizën shumëvjeçare financiare në të cilën do të parashikohen shpenzimet vjetore, vlerësimi i shpenzimeve të ndryshme dhe kategoritë e pagesave në BE. Traktati i Lisbonës sheshon dallimet midis fondeve strukturore të detyrueshme dhe jo të detyrueshme, dhe politikës së brendshme për shpenzimet. Edhe pse Parlamenti ka fjalën e fundit mbi buxhetin, ai mund të refuzojë buxhetin vetëm nëse për një gjë të tillë votojnë shumica e deputetëve. Në rast se buxheti refuzohet nga Këshilli, atëherë ai mund të miratohet vetëm sipas modelit me 3/5 e votave.

- *në fushën e kontrollit politik*. Parlamenti ka rol vendimtar në zgjedhjen e Kryetarit të Komisionit Evropian dhe vendosjen e Komisionit në tërësi, përfshirë Përfaqësuesin e ri për Çështjet e Politikës së Jashtme dhe Sigurisë, nënkryetarit të

Komisionit [neni 17(7)]. D.m.th., në fushën e kontrollit politik, Parlamenti Evropian zgjedh Kryetarin e Komisionit me propozim të Këshillit Evropian. Parlamenti mban llogari për zgjedhjet evropiane përpara se të shprehet shumica. Kjo bën që vota e qytetarëve të ketë më shumë peshë dhe të influencojë në kursin e çështjeve politike evropiane. Votuesit mund të ndikojnë drejtpërdrejtë në anësinë politike të kolegjiut. Me Traktatin e Lisbonës, Parlamenti është i vetmi institucion i Komunitetit që zgjidhet me votim të drejtpërdrejtë të përgjithshëm dhe shënon rritje të madhe të fuqisë politike në “trekëndëshin institucional” (Komision, Këshill Ministrash dhe Parlament Evropian). Po ashtu, sipas nenit 9 të Traktatit të Lisbonës, Parlamenti do të zgjedhë kryetarin e Komisionit Evropian në propozim të Këshillit Evropian, duke marrë parasysh rezultatet nga zgjedhjet e fundit, dhe pas konsultimeve të mëparshme do të lejojë përbërjen e Komisionit të zgjedhur më parë nga Kryetari i emëruar. Përpara së Këshilli Evropian të sjell çfarëdo qoftë vendimi, përfaqësuesit e tyre do të mbajnë konsultime të përbashkëta ku do të fokusohen në biografinë e kandidatëve për kryetarë të Komisionit. Ekziston një ndarje e qartë e kompetencave ku Këshilli Evropian propozon kandidatin, ndërsa Parlamenti e zgjedh atë, gjë kjo që mund të interpretohet si ratifikim i përzgjedhjes së bërë nga Këshilli Evropian. Është evidente se edhe në të kaluarën, veçanërisht në vitin 2004 Parlamenti kishte parasysh nevojën e nominimit të kandidatit për kryetar të Komisionit, në pajtueshmëri me vullnetin e deputetëve.

Në pjesën e bashkëpunimit të përforcuar, në nenin 280 të Traktatit të Lisbonës parashikohet që cilado qoftë iniciativë duhet të marrë pëlqimin e Parlamentit (përveç çështjeve nga sfera e politikës së jashtme dhe sigurisë ku Parlamenti vetëm konsultohet).

Parlamenti sipas nenit 33 përfshihet edhe në procedurën për ndryshim të traktateve të Unionit, dhe paraqet aktor kryesor në iniciimin e ndryshimeve të tilla sipas procedurës së rëndomtë me organizim të konventës. Përkatesisht pëlqimi i tij është i nevojshëm edhe

atëherë kur Këshilli Evropian do të vendos të thirret konventë.

Si përfundim, Traktati i Lisbonës e rrit fuqinë e PE-së në disa fronte:

- *e para*, përmes procedurës së bashkëpunimit të përforcuar do të rriten aktivitetet e komiteteve në Parlament;
- *e dyta*, përmes kontrollit të rritur rregullues dhe mbikëqyrës mbi punën e institucioneve tjera, PE-ja do të stabilizojë fuqinë e tij kontrolluese;
- *e treta*, përmes fuqisë më të madhe buxhetore Parlamenti do të sigurojë ndikim më të madh institucional në krijimin e politikave të BE-së;
- *e katërta*, përmes dispozitave të reja të rolit të forcuar të PE-së në procedurën për ndryshimin e dispozitave të traktateve të BE-së, Parlamenti për herë të parë do të fitojë shansin për t'u bërë aktor kryesor në përcaktimin e fizionomisë së re të BE-së.

2.2 Komisioni Evropian

Traktati i Lisbonës parashikon një mekanizëm për reduktimin e mundshëm të numrit të komisionarëve, prej vitit 2014 (neni 17(5)). Ky mekanizëm do të rezultojë me 2/3 e shteteve anëtare, që nënkupton zvogëlimin e numrit të komisionerëve nga 27 në 18 për periudhën 2017-2019. Sipas këtij mekanizmi, e drejta e emërimit të Komisionerit nënkupton rrotacionin e shteteve anëtare në baza të barabarta. Pra, çdo shtet anëtar mund të emërojë anëtarin e vet në Komisionin Evropian për dy nga tre përbërjet e Komisionit, ose 10 vjet në çdo 15 vjet (neni 9d).

Ndryshim tjetër, përbën edhe lidhja direkte midis rezultatit të zgjedhjeve parlamentare evropiane, dhe zgjedhjes së kandidatit për Kryetar të Komisionit. Ai do të zgjidhet nga Parlamenti, në bazë të propozimit të Këshillit Evropian (sipas shumicës së kualifikuar) duke mbajtur llogari për rezultatet e zgjedhjeve parlamentare [neni 17(7)]. Parlamenti po ashtu, ka rol vendimtar në zgjedhjen e Kryetarit të Komisionit dhe vendosjen e Komisionit në tërësi, përfshi Përfaqësuesin e Lartë për Çështjet e Politikës së Jashtme dhe Sigurisë, i cili njëkohësisht do të jetë nënkryetar i Komisionit (neni 9e). Kryetari do të ketë më tepër

fuqi, pasi gëzon të drejtën e shkarkimit të komisionarëve.

Komisioni Evropian do të ketë rolin kryesor për të promovuar interesat publikë të BE-së. Roli i Komisioni zgjerohet në fushën e lirisë, drejtësisë dhe sigurisë.

Kjo njëkohësisht nënkupton ndryshime në favor të shteteve të vogla gjatë konstituimit të Komisionit. Ky traktat ndryshoi edhe mënyrën e zgjedhjes së kryetarit të Komisionit dhe anëtarëve të këtij institucioni. Së pari, Këshilli Evropian me shumicë të kualifikuar emëron kryetarin e Komisionit, i cili aprovohet nga Parlamenti Evropian. Pastaj, Kryetari i emëruar, në pajtim me Këshillin Evropian propozon anëtarët e tjerë të Komisionit, ndërsa Komisioni si tërësi emërohet pasi të aprovohet nga Parlamenti Evropian.

Po ashtu, kryetari i Komisionit fiton autorizime të mëdha, p.sh ai ndan përgjegjësitë ndërmjet komisionerëve të cilët ushtrojnë detyra që u janë besuar nga kryetari i Komisionit; kryetari mund të pezullojë ndonjë anëtar nga funksionet pasi të ketë marrë autorizim nga kolegji me shumicë të zakonshme votash (neni 217).

Sipas Traktatit të Lisbonës, Komisioni ka rol thelbësor mbi implementimin e programit të Komunitetit të përcaktuar me këtë traktat. Veçanërisht, organizimi më i mirë dhe zhvillimi i politikave më efektive, do të mundësojnë implementimin e Strategjisë Evropiane për globalizim.

Traktati i Lisbonës nuk i ndryshon kompetencat e Komisionit, por roli dhe ndikimi politik i Kryetarit të Komisionit Evropian përcaktohen qartë dhe përforcohen. Monopoli i Komisionit lidhur me fuqinë e iniciativës po ashtu theksohet qartë, dhe është i njohur roli i tij vendimtar në vënien e bashkëpunimit të përforcuar.

Ndryshimet në kompetencat legjislative të Komisionit Evropian me Traktatin e Lisbonës lidhen me:

- monopolin për iniciimin e legjislacionit [neni 17(2)] të cilin ky institucion, e zgjeron në politikën e bashkëpunimit juridik, penal dhe çështjet civile përveç disa përjashtimeve (nenet 76, 289), por jo edhe në politikën e jashtme dhe të sigurisë;

- mbikëqyrjen në zbatimin e të drejtës së BE-së [neni 17(1)];

- sigurimin e përfaqësimit të jashtëm të Unionit, me përjashtim të politikës së përbashkët të jashtme dhe të sigurisë dhe rrafshet e tjera të caktuara në Traktat [neni 17(1)].

2.3 Këshilli i (ministrave) BE-së

Risi të rëndësishme institucionale ka parashikuar Traktatit i Lisbonës, dispozitat e të cilit kanë të bëjnë kryesisht me promovimin e metodave të reja në procesin e vendimmarrjes dhe zëvendësimin e unanimitetit, me shumicën e kualifikuar, për shumë çështje.

Roli i Këshillit të BE-së nuk ndryshon dhe ai do të vazhdojë të ndajë fuqinë e vendimmarrjes dhe buxhetit me Parlamentin dhe po ashtu, mban rolin e tij qendror në politikën e përbashkët të jashtme dhe të sigurisë, si dhe koordinimin e politikave ekonomike.

Ndryshimet që solli Traktati i Lisbonës për Këshillin kanë të bëjnë si vijon:

- *ndryshon procedura e vendimmarrjes*, përkatësisht forma e votimit. Votimi me shumicë të kualifikuar sipas shpërndarjes së votave nga Traktati i Nicës, ka kërkuar 255 vota apo 73.9% nga numri i përgjithshëm i votave (345). Ky sistem do të mbetet në funksion deri më 2014, ndërsa më pas, shumica e kualifikuar (e njohur si 'shumicë e dyfishtë') do të kërkojë që vendimet të merren, nëse plotësohen dy kushte nga Traktati i Lisbonës. Ndryshe nga Parlamenti Evropian, ku vendimet merren me shumicë të thjeshtë, rregullat e votimit në Këshill pasqyrojnë peshën e çdo shteti anëtarë dhe shumicën e qytetarëve të BE-së, (të ashtuquajturën 'shumicë e dyfishtë'). Ndryshe nga deri më tani, ku shtetet anëtare kanë pasur vota sipas peshës demografike, me Traktatin e Lisbonës krijohet një sistem më demokratik dhe më transparent i bazuar në shumicën e dyfishtë të shteteve dhe popullatës (që nënkupton se një akt mund të aprovohet në Këshill nëse atë e kanë përkrahur 55% e shteteve anëtare ose 15 nga 27 shtetet anëtare të BE-së, dhe ato të përfaqësojnë 65% të popullatës së Unionit). Kjo do të reflektojë legjitimitetin e BE-së si Union i kombeve dhe

shteteve, ku e drejta e BE-së do të jetë më transparente dhe më efikase. Sidoqoftë, ky sistem i votimit të shumicës së kualifikuar, nuk do t'i përfshijë të gjitha fushat edhe pse ato ndaj të cilave do të përdoret, janë të zgjeruara dukshëm. Sipas këtij sistemi, do të merren vendime për ndryshimet klimaterike, ndihmën humanitare dhe sigurinë energjetike; ndërsa për çështjet tatimore, politikën e jashtme, mbrojtjen dhe sigurinë sociale është ruajtur rregulla e vendosjes me konsensus.

Për të shmangur pengesën nga 'një numër i vogël shtetesh anëtare me numër të madh banorësh' të marrjes së vendimeve, parashikohet "pakica bllokuese" që përbëhet nga të paktën 4 shtete anëtare. Përndryshe, shumica e kualifikuar do të llogaritet si e arritur edhe nëse kriteri demografik nuk plotësohet. Për t'u ballafaquar me shqetësimin e Polonisë se sistemi i tillë e sanksionon atë krahas shteteve të tjera të mëdha, u arrit një kompromis, që vendosja për zbatim e sistemit të ri, të zgjatej deri në vitin 2014. Prej 1 nëntorit 2014 deri më 31 mars 2017, sistemi i shumicës së dyfishtë do të plotësohet me një rregull shtesë e cila lejon përlllogaritjen e votave sipas Traktatit të Nicës.

Nëse numri i shteteve që janë kundër tekstit të ndonjë akti, është i madh por akoma i pamjaftueshëm për të bllokuar vendimin (1/3 e shteteve anëtare ose 25% e popullatës), të gjitha shtetet anëtare angazhohen të gjejnë zgjidhje për të mbledhur kundërshtarët që të rezervohen nga mundësia e votimit.

- *zgjerohet përdorimi i shumicës së kualifikuar.* Deri tani, shumica e kualifikuar është përdorur për shumë çështje, përfshi bujqësinë, rregullat e konkurrencës, mbrojtjen e konsumatorëve dhe mjedisin, ndërsa me Traktatin e Lisbonës ky rregull do të zgjerohet edhe në fusha të tjera si energjia, azili dhe migracioni nga vendet jo anëtare të BE-së (neni 53).

Përdorimi i shumicës së kualifikuar u zgjerua në fushat politike që më herët ishin subjekt i unanimitetit, veçanërisht çështjet lidhur me bashkëpunimin policor dhe juridik.

Fushat më të rëndësishme që do të menaxhohen sipas shumicës së kualifikuar janë:

- *në sferën sociale:* lëvizja e lirë e punëtorëve, përfitimet sociale, parimet e koordinimit të funksionimit të shërbimeve me interes të përgjithshëm ekonomik

- *në sferën ekonomike, financiare dhe buxhetore:* ndryshimi i disa dispozitave mbi statusin e Sistemit Evropian në Bankave Qendrore, emërimi i kryesuesit të BQE-së dhe anëtarët e Bordit, masat implementuese për sistemin e resurseve vetjake (megjithatë dispozitat mbi resurset vetjake mbeten subjekt i unanimitetit); qëndrimet e përbashkëta dhe përforcimi i unifikuar në arenën ndërkombëtare të eurozonës.

- *në fushën e bashkëpunimit policor dhe drejtësisë, migracionit dhe bashkëpunimit administrativ:* bashkëpunimi administrativ në fushën e lirisë, sigurisë dhe drejtësisë, kontrollet kufitare (përveç pasaportave, dokumenteve të identifikimit dhe lejeve të qëndrimit), azili dhe mbrojtja e refugjatëve dhe personave të zhvendosur, imigrimi, bashkëpunimi policor në disa sektorë (përveç bashkëpunimit operativ që mbetet subjekt i unanimitetit), Europoli, masat shtesë mbi parandalimin e krimit, mbrojtja civile, bashkëpunimi administrativ.

- *në sferën e politikës së jashtme:* vendimet që bazohen në vendimet e Këshillit Evropian ose me propozim të Përfaqësuesit të Lartë që shoqërohet me vendimin e Këshillit Evropian, emërimi i përfaqësuesit special, masat për lehtësimin e mbrojtjes diplomatike apo konsullore, emërimi i Përfaqësuesit të Lartë për Politikën e Jashtme dhe Sigurisë, Statuti i zyrave qendrore të Agjencisë Evropiane për Armatim, vendosja e bashkëpunimit të përhershëm të strukturuar në fushën e mbrojtjes, krijimi i fondeve fillestare për financimin e detyrave të politikës së mbrojtjes, ndihma humanitare dhe krijimi i trupave evropian vullnetar.

- *në kornizat e kompetencave të reja të përcaktuara për BE-së:* politikën mbi hapësirën, energjinë (funksionimi i tregut, furnizimet, energjia e ripërtërishme, bashkë-komunikimit), turizmi dhe sporti)

- *në sferën institucionale:* regjistrimi i konfiguracionit të Këshillit, rishikimi i rregullave

që kanë të bëjnë me përbërjen e Komitetit të Rajoneve dhe Komitetit Ekonomiko-Social, iniciativa e qytetarëve evropian drejtuar Komisionit për propozim/ndryshimet e të drejtës së BE-së, marrëveshjet për tërheqjen e shteteve anëtare, administrimi i BE-së

- *sferat e tjera*: standardet e larta të sigurisë për pajisjet mjekësore dhe kurim, masat në favor të mbrojtjes së shëndetit njerëzor, në veçanti luftës kundër kërcënimeve serioze tej-kufitare, duhanit dhe alkoolit, pronësisë intelektuale (themelimi i të drejtës dhe implementimi i regjimit të autorizimit, kontrolli i centralizuar në nivel evropian), në përjashtim të regjimit gjuhësor të së drejtës së pronësisë.

Në disa fusha (si p.sh: mbrojtja, tatimet, disa aspekte të politikës së jashtme, mbrojtja sociale, të drejtat e qytetarëve, gjuha etj) vendimet do të vazhdojnë të merren me unanimitet, që nënkupton të drejtën e çdo shteti të vendos 'veto' për ndonjë propozim apo ndryshim në këto sfera.

- *takimet legjislative mbahen publikisht* [neni 16(8)]. Sipas Traktatit të Lisbonës Këshilli i Ministrave mban mbledhje publike (gjë që deri tani, nuk ishte kështu) dhe sipas kësaj, gazetarët mund të informojnë qytetarët mbi debatet që zhvillohen brenda Këshillit;

Deri tani Këshilli i Ministrave kryesohej nga përfaqësuesit e shteteve sipas sistemit të rotacionit 6 mujorë. Sipas Traktatit të Lisbonës, kjo do të vazhdojë për të gjithë këshillat përveç atij për Punë të Jashtme, i cili do të kryesohet nga Përfaqësuesi i Lartë për Çështje të Politikës së Jashtme dhe Sigurisë. Rotacioni midis shteteve anëtare do të vazhdojë në çdo 6 muaj për kryesimin e formacioneve sektoriale të Këshillit.

Duke shfuqizuar unanimitetin, integrimet evropiane mund të zhvillohen më shpejtë, duke përshpejtuar ritmin e implementimit të politikave të Unionit. Ashtu sikurse në çdo rishikim të traktateve të mëparshme, edhe me këtë Traktat fushat kyçe nuk janë më subjekt i unanimitetit, por kalojnë me votim të shumicës së kualifikuar. Fushat e ndjeshme siç janë taksat, mbrojtja sociale, politika e jashtme, politika e përbashkët e mbrojtjes, bashkëpunimi operativ policor, regjimi

i gjuhës dhe zyrave qendrore të institucioneve, bëhen fusha të cilat do të menaxhohen sipas shumicës së kualifikuar.

Në frymën e mënyrës së miratimit të akteve nga Këshilli, përcaktimi i ri i votimit të shumicës së kualifikuar do të mundësojë shmangien e rrethanave që për zgjerimet e ardhshme, e vështirësojnë çështjen e numrit të votave të përcaktuara për çdo shtet.

Së fundi, mund të vendoset për transferimin nga procedura e veçantë legjislative në procedurë të rregullt legjislative në disa sfera, veçanërisht e drejta e punëtorëve (neni 137), zhvillimi rajonal dhe mjedisi (175).

2.4 Këshilli Evropian

Traktati i Lisbonës krijoi poste të reja: Kryetarin e Këshillit Evropian dhe Përfaqësuesin e Lartë të BE-së për Çështje të Politikës së Jashtme dhe sigurisë.

- *Kryetari i Këshillit Evropian*, zgjidhet nga vetë Këshilli Evropian me shumicë të kualifikuar për 2.5 vjet me mundësi për një rizgjedhje tjetër [neni 27(3)]. Këshilli Evropian do të menaxhohet nga pozicioni i ri i Kryetarit [neni 15(6)], me qëllim që të përmirësojë efikasitetin e punës së Këshillit Evropian. Puna kryesore e tij do të jetë përgatitja e punës së Këshillit dhe sigurimi i vazhdueshmërisë së punës përmes konsensusit të vendeve anëtare. Ai do të ndihmojë vazhdimësinë politike, do të rrisë ndikimin e BE-së në arenën botërore, do të adresojë shqetësimet mbi temat financiare dhe personelin. Kryetari, për aq kohë sa ushtron postin, nuk mund të mbajë edhe ndonjë pozitë tjetër zgjedhore në vendin e tij. Kryetari i Këshillit Evropian nuk ka rolin e Kryetarit të SHBA-së, por ai vetëm kryeson Këshillin Evropian. Kryesuesi i ri nuk do të ketë më tepër fuqi, por më tepër koherencë dhe konsistencë në menaxhimin e prioritetëve të Këshillit Evropian, qasjet strategjike dhe drejtimit e tij. Kryetari po ashtu, do të sigurojë përfaqësim të jashtëm të Unionit mbi Çështjet e Politikës së Jashtme dhe Sigurisë, pa ndikuar në rolin e Përfaqësuesit të Lartë.

Kryetari i Këshillit Evropian do të jetë përveç Përfaqësuesit të Lartë dhe Kryetarit të Komisionit

Evropian “njeriu i tretë” në krye të BE-së. Kjo formë e drejtimit të “Presidencës treshe” të Unionit mund të çojë në dyshim të efikasitetit të Unionit në të ardhmen që të flet me një zë. Kryesimi i Këshillit me formacion të ndryshëm sipas “treshes” do të vazhdojë, ndërsa bashkëpunimi me një presidencë stabile të Këshillit do të rezultojë si komplekse.

Kryetari i Këshillit Evropian do të përfaqësojë BE-në në nivelin më të lartë, dhe për dallim nga kryesuesit e sotëm të cilët nuk mund të jenë njëkohësisht kryetar qeverie, apo funksionar tjetër i shtetit anëtar. Kështu, synohet të rritet pesha politike e BE-së si fuqi globale politike. Anëtarë të Këshillit Evropian, sipas funksionit do të ishin ministri i punëve të jashtme të BE-së dhe Kryetari i Komisionit Evropian, ndërkohë që ministrat e jashtëm të shteteve anëtare nuk do të ishin më në përbërjen e tij. Kështu, prezenca numerike thajse do të përgjysohej në mbledhjet e Këshillit Evropian.

Kryetari i Këshillit Evropian do të kishte zyrën e vet dhe do të gëzonte mbështetjen organizative në Sekretariatit e Përgjithshëm të Këshillit të BE-së. Kjo do të thoshte, se Këshilli Evropian do të kishte një aparat shumë të vogël administrativ dhe pozitë relativisht të vogël në buxhet. Këshilli Evropian do t’i merrte vendimet e tij, me pajtimin e të gjithë anëtarëve, ndërsa për emërimin e mandatarit për Kryetarin e Komisionit të BE-së dhe për përbërjen e plotë të Komisionit, vendimet do të merrreshin me shumicë të kualifikuar. Këshilli Evropian nuk do të kishte as në të ardhmen funksion ligjvënës.

• *Përfaqësuesi i diplomacisë së BE-së* (Përfaqësuesi i Lartë i BE-së për Çështjet e Politikës së Jashtme dhe Sigurisë) do të rrisë shtrirjen ndërkombëtare të BE-së. Ai emërohet nga Këshilli Evropian në pajtim me Kryetarin e Komisionit (neni 9e), ndërsa Parlamenti konsultohet për emërimin e Përfaqësuesit të Lartë (përpara të cilit bën edhe betimin). Ai do të kombinojë në një pozicion, përgjegjësitë e Përfaqësuesit të Lartë të Këshillit të Ministrave për Politikë të Jashtme dhe Sigurisë, si dhe Komisionerit për Marrëdhëniet me Jashtë (mban pozicionin e nënkryetarit të Komisionit Evropian

të ngarkuar për çështje të jashtme), i cili koordinon aktivitetet diplomatike të Komisionit Evropian dhe menaxhon programet për zhvillim të BE-së. D.m.th., personi në këtë pozicion do të jetë agjent i Këshillit të Ministrave (që do të përfaqësojë shtetet anëtare), njëkohësisht edhe nënkryetar i Komisionit.

Përfaqësuesi i Lartë do të duhet të drejtojë politikën e përbashkët të jashtme dhe të sigurisë së Unionit, të kontribuojë në zhvillimin e kësaj politike dhe t’a zbatojë atë gjatë mandatit të këshillave. Kompetencat e tij po ashtu, janë zgjeruar në politikën e përbashkët të sigurisë dhe mbrojtjes, për të cilën do të ketë përkrahjen e “shërbimit për veprim të jashtëm”, i përgatitur nga shërbimet e Komisionit Evropian dhe shtetet anëtare.

Ai mund të humbë pozicionin e tij si komisioner në rast se ndaj tij ngrihet mocion mosbesimi. Në këtë rast, në emër të parimit të kolegialitetit të Komisionit Evropian, ai mund të fitojë mbështetje për punën e tij nëse shumica e kolegëve të tij e përkrahin për çfarëdo iniciative nga fusha e kompetencave të tij. Përfaqësuesi i Lartë për Çështjet e Politikës së Jashtme dhe Sigurisë / zv. Kryetar i Komisionit është bartës i dy funksioneve:

- kombinon funksionin e Përfaqësuesit të Lartë për Politikë të Jashtme dhe Sigurisë, dhe Komisionerit për Çështje të Jashtme (neni 18), ndërsa portofoli i tij mbetet për t’u qartësuar nga Kryetari i Komisionit dhe ai i Këshillit Evropian;

- kryesues i ‘shërbimit të ri Evropian për veprim të jashtëm’, aktivitetet e të cilit mbeten të përcaktuhen me vendim special të Këshillit [neni 27(3)].

Traktati i Lisbonës ka parashikuar ngritjen e Këshillit Evropian në nivelin e institucionit më të lartë të integritit, që do të kishte më së paku katër mbledhje të rregullta në vit. Ai parashikon heqjen e pozitës së shtetit kryesues në Këshillin e BE-së, që ndryshon çdo gjashtë muaj. Në vend të tij, nuk do të ishte më shteti, por personi i zgjedhur - Kryetari i Këshillit Evropian me mandat dy vjet e gjysmë. Ky mandat do të mund të zgjatej edhe për dy vjet e gjysmë.

Me hyrjen në fuqi të Traktatit të Lisbonës, mund të zbuten disa mangësi të deritashme në organizimin dhe funksionimin e Këshillit Evropian.

2.5 Gjykata e Drejtësisë

Sipas Traktatit të Lisbonës, juridiksioni i Gjykatës së Drejtësisë është zgjeruar në të gjitha aktivitetet e Unionit, me përjashtim të politikës së përbashkët të jashtme dhe sigurisë (neni 9f). Sidoqoftë, Gjykata ka 'lajthitje' në rast të shkeljes së procedurës ose konfliktit për kompetenca (patrullimi i kufijve midis shtyllës së parë dhe të dytë). Ajo mund të japë masave (shtrënguese) restriktive dhe të ofrojë opinion mbi marrëveshjet ndërkombëtare (neni 240a). Nëse opinioni i Gjykatës është në kundërshtim, marrëveshja e shqyrtuar nuk do të hyjë në fuqi për aq kohë sa nuk ndryshohet ose rishikohet (neni 188n).

Ndryshim është bërë edhe në numrin e avokatëve të përgjithshëm, i cili është rritur nga 8 në 11 (Deklarata Nr.38), ndërsa parashikohet edhe mundësia e themelimit të gjykatave të specializuara, nëse për një gjë të tillë bie dakord edhe Parlamenti (p.sh në fushën e të drejtës autoriale).

Ndryshimet në Gjykatën e Drejtësisë, sipas dispozitave të Traktatit të Lisbonës numërohen si vijon:

- zgjeron juridiksionin me përjashtim themelor të politikës së përbashkët të jashtme dhe të sigurisë (nenet 19, 24);
- panel konsultativ për emërimin e gjykatësve dhe avokatëve të përgjithshëm (nenet 253-255);
- Gjykata Evropiane e Drejtësisë mbetet akoma kompetente për të rishikuar aktin legjislativ lidhur me pajtueshmërinë e tij me parimin e subsidiaritetit, me iniciativë të shtetit anëtar (bazuar në nenin 230). Parlamentet nacionale mund të veprojnë vetëm përmes qeverive të tyre (neni 8 i Protokollit Nr. 2 për aplikimin e parimit të subsidiaritetit dhe proporcionalitetit). Gjykata e Drejtësisë e BE-së ka pushtet të veprojë në bazë të shkeljes së parimit të subsidiaritetit përmes aktit legjislativ, të shpallur në pajtim me rregullat

e përcaktuara në nenin 230 nga shtetet anëtare ose të shpallura nga ato sipas rendit të tyre në emër të parlamenteve nacionale.

KONKLUZIONE

Sipas kësaj që cekëm më lartë, Bashkimi Evropian do të vazhdon të jetë pro-motor i risive në të gjitha segmentet e jetës shoqërore në shtetet anëtare por edhe në ballafaqimin me sfidat e kohës.

Një çështje tjetër e cila mund të shkakton brengosje paraqet vetë mënyra se si do të interpretohet dhe implementohet Traktati (që do të varet nga personat e thirrur për të bërë interpretimin).

Duhet pasur parasysh se Traktati i Lisbonës paraqet vetëm një dokument bazë, i cili tenton t'u jep kahe zgjidhjes së problemeve me të cilat ballafaqohet BE-ja, mirëpo se si kjo do të realizohet në praktikë varet nga shume faktorë dhe nga sjellja e shteteve në drejtim të respektimit të dispozitave të Traktatit.

Megjithatë, edhe ky dokument nuk ka arritur të jetë i përsosur për t'u ballafaquar me të gjitha problemet reale, ndërsa për të gjitha problemet tjera që do të paraqiten gjate kohës do të duhet të ndërmerren edhe hapa të mëtejshme në revidimin dhe plotësimin e dispozitave të tij në të ardhmen.

BIBLIOGRAFIA

1. Azizi A., "Bashkimi Evropian: E Drejta, Institucionet dhe Politikat", Tetovë, 2010
2. Bonde J.P., "The Lisbon Treaty", Foundation for EU Democracy, Notat Grafisk, Denmark - 2009.
3. EuroWorld 2015: a European strategy for Globalisation.
4. Protokollin No1 mbi rolin e Parlamenteve Nacionale në BE OJ 2007 C306/148
5. Protokollin No2 mbi aplikimin e parimeve të subsidiaritetit dhe proporcionalitetit OJ 2007 C306/150.